

prepoznati značaj i doprinos riječkoga skupa koji nastoji potaknuti prijeko potreban dijalog unutar struke, ali i onaj, možda važniji, između nje i šire javnosti. Svakodnevno smo svjedoci zanemarivanja i devastacije spomeničke baštine kao posljedica neznanja i niske svijesti o vrijednosti materijalnoga nasljeđa prošlosti ili pak pojedinačnih interesa. Negativan odnos prema baštini može se izmijeniti jedino aktivnim dijalogom koji će afirmirati značaj kulturnih spomenika i njihova očuvanja za buduće generacije. Sve aktivnosti čiji je cilj stvaranje toga dijaloga, među kojima je i ovaj skup, hvalevrijedna su inicijativa. Preostaje još jedino izraziti nadu da će skup nastaviti svoju tradiciju te zadržati visoko postavljene standarde.

Ivan Braut

**Predstavljanje Centra za kulturološka i povijesna istraživanja
socijalizma i tribina *Perspektive kulturoloških i povijesnih istraživanja
socijalizma*, Pula, 12. listopada 2012.**

U prostorijama Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli održano je 12. listopada 2012. predstavljanje novoosnovanoga Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma te tribina *Perspektive kulturoloških i povijesnih istraživanja socijalizma*. Centar su predstavili njegovi osnivači, inače djelatnici triju odjela pulskoga Sveučilišta: Igor Duda s Odsjeka za povijest Odjela za humanističke znanosti, Lada Duraković s Odjela za glazbu, Boris Koroman s Odsjeka za kroatistiku Odjela za humanističke znanosti i Andrea Matošević s Odjela za studij na talijanskom jeziku te gosti tribine Ines Prica s Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu i Tvrtko Jakovina s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu.

Igor Duda, voditelj Centra u 2012., u uvodnoj je riječi ukratko predstavio samu ideju osnutka jedne takve institucije na Sveučilištu te ciljeve i planirane aktivnosti. Centar je osnovan u srpnju 2012. kao nova sveučilišna sastavnica koja okuplja djelatnike raznih sveučilišnih odjela i umrežava znanstvenike koji dijele zanimanje za istraživanje razdoblja socijalizma i postsocijalizma te socijalističke i komunističke ideologije i teorije te koja bi u širi humanistički spektar uključila povijest, antropologiju, znanost o književnosti i muzikologiju. Navedene su brojne aktivnosti kojima se Centar

namjerava posvetiti: vođenje domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata, organiziranje znanstvenih skupova, izdavačka djelatnost, prikupljanje knjižnoga fonda, audiovizualnoga i pisanoga arhivskog gradiva uz provođenje digitalizacije, prikupljanje informacija o očuvanosti arhivskoga fonda iz razdoblja socijalizma u hrvatskim ustanovama i poduzećima i dr. Duda je posebno naglasio potrebu da se uključe i mladi i neafirmirani istraživači kojima bi Centar bio svojevrсни znanstveni inkubator.

Pulsko se sveučilište pritom nameće kao najpogodnije i najprihvatljivije mjesto za istraživanje socijalizma. Uz postojanje dobre istraživačke baze na samome Sveučilištu, Pula zbog svoje povijesne uronjenosti u socijalizam – kao grad čije je mjesto u jugoslavenskom socijalističkom imaginariju bilo iznimno jako s obzirom na blizinu Brijuna i tamošnjih službenih rezidencija, na postojanje Festivala jugoslavenskoga igranog filma te na brojnost pripadnika Jugoslavenske narodne armije – nudi savršenu bazu za znanstveni centar ne samo na lokalnoj, već i međunarodnoj razini. Značaj osnivanja Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma potvrdio je i rektor Sveučilišta Robert Matijašić, istaknuvši da je to dokaz nove kvalitete koju pulsko Sveučilište može ponuditi te poticaj za osnivanje novih istraživačkih i znanstvenih centara.

Na kraju uvodnoga dijela predstavljanja najavljena su prva dva projekta koja će se održati u sljedećih mjesec dana, što govori o motivaciji djelatnika Centra. Riječ je o *Radionici za suvremenu povijest*, skupu desetak netom diplomiranih povjesničara s pulskoga Sveučilišta čija su istraživanja proizišla iz diplomskih radova pod mentorstvom Igora Dude. Planira se i objava zbornika radova sa skupa koji bi mogao predstavljati prvo izdanje u budućoj biblioteci Centra. Nadalje, započet će suradnja s drugim srodnim ustanovama pa Lada Duraković i Boris Koroman pripremaju izložbu *Glazba narodu! Glazbeni život Pule na plakatima 1945. – 1966.* u suradnji sa Sveučilišnom knjižnicom u Puli.

Djelatnici Centra su ukratko pojedinačno iznijeli svoje buduće projekte i planove, najavivši time tematiku tribine. Andrea Matošević je najavio nastavak svojih istraživanja o radništvu i udarništvu šireći svoj dosadašnji interes na artikulaciju udarništva na filmu sedamdesetih godina, pri čemu se prirodno ističe iskustvo Pulskoga filmskog festivala, ali i subverzivna uloga filma. Polazeći iz kulturološko-antropološke perspektive Matošević aktualizira problematiku čitanja socijalizma koja je masmedijski često pred-

stavljena kao „licitiranje povijesnom memorabilijom“ te zbog toga ističe da su znanstvena istraživanja socijalizma i postsocijalizma „danas potrebna više nego ikad“.

Lada Duraković se nadovezala na potrebu multidisciplinarnih i interdisciplinarnih istraživanja socijalizma napominjući da je glazbeno područje slabo istraženo. Osvrnuvši se na svoja dosadašnja istraživanja o glazbenom životu u Puli u prva dva desetljeća socijalizma napomenula je da bi ih u budućnosti trebalo proširiti na područje čitave Hrvatske. Pritom je zanimljiv suodnos ideološke i estetsko-kulturne funkcije glazbe te uloga umjetničkoga kriterija u svemu tome, tj. „prevođenje ideološkoga diskursa u glazbeni jezik“. Uloga medija i tu se pokazuje jednom od ključnih, ne samo u vremenu socijalizma, već i poslije.

Boris Koroman prilazi tematici (post)socijalizma iz jedne druge perspektive, a to je čitanje književnosti kao praksa kulture – kako su socijalističke prakse utjecale na književnost danas te kako su se te pojave artikulirale u književnim djelima generacijski intoniranih književnika. U temeljima se njegovih istraživanja problematizira i sam termin koji se rabi za vrijeme postsocijalizma, tj. vrijeme tranzicije. Na dugoročnoj razini Koroman je najavio posvećivanje drugim temama poput participacije radništva u kulturi na primjeru časopisa velikih istarskih tvrtki (Rudar, Uljanik, Plava laguna) u vrijeme socijalizma.

Igor Duda, najavljujući svoj projekt o pionirskoj organizaciji i njezinoj ulozi u hrvatskom socijalizmu, vratio se na temeljne probleme istraživanja socijalizma. Iako je i u svijetu to relativno mlada disciplina, hrvatska povijesna znanost „vapi za novim istraživačima“, a tome u prilog ide i to da još uvijek ne postoje temeljna istraživanja o hrvatskom socijalizmu poput povijesti industrije, trgovine i slično, a kamoli povijesti djetinjstva ili žena. Jedan je od razloga sigurno i taj što se to razdoblje u javnom diskursu još uvijek smatra osjetljivim. Zato treba istraživati tzv. povijest sadašnjosti koja se nalazi u procjepu između sjećanja i dokumenata.

Gošća s Instituta za etnologiju i folkloristiku Ines Prica osvrnula se na etnološki pristup socijalizmu naglasivši kao njegovu glavnu značajku nedostatak teorije. Tzv. prisilna ateoretičnost za posljedicu ima nemogućnost objašnjavanja pada komunizma zbog vanjskih ili unutrašnjih faktora. Drugi je problem teoretiziranja socijalizma domestifikacija teorije, tj. postojanje snažne svijesti o postsocijalističkom nasljeđu, pa tako većina etnoloških istra-

živanja prilazi socijalizmu kao kauzalnoj teoriji današnjega stanja. Rezultat je „zamućenost pojma socijalizam“ pa je zato izazov interdisciplinarnosti, koji nudi novoosnovani Centar, još značajniji za buduća istraživanja.

Povjesničar Tvrtko Jakovina naglasio je povezanost početka socijalizma s modernizacijom kao epohalnim milenijskim rezultatom, naglašavajući rješavanje visoke stope nepismenosti kao jedan od uspjeha, ali i potrebu istraživanja vizualne komunikacije u razdoblju koje mu je prethodilo. Među svojim je budućim istraživanjima naveo proučavanje uloge Brijuna te zaključio da povezivanje s mladom generacijom u Centru višestruko pridonosi humanističkim i društvenim znanostima, ne samo zbog umrežavanja znanstvenika, već i zbog pritiska na otvaranje i klasifikaciju arhivskoga materijala.

Iako je bila najavljena kao gošća tribine, zbog nemogućnosti se dolaska Narcisa Vukojević, koja je uz Lanu Cavar sukreatorica vizualnoga identiteta Centra, obratila nazočnima audiozapisom u kojemu je elaborirala nastanak ideje za zaštitni znak te predstavila konačan rezultat vizualnoga identiteta s intertekstualnim relacijama, koji je ipak dovoljno hladan prema simbolima koje obrađuje.

Kratka rasprava nakon tribine izravno je potvrdila potrebu za postojanjem Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma. Počevši od terminološke i konceptualne konfuzije oko komunizma i socijalizma s njihovim post-inačicama do problematike nostalgije, jasno je da postoji potreba za znanstvenim i sustavnim istraživanjem (post)socijalizma. Širok interes koji je osnivanje Centra izazvalo, kao i različite perspektive i pristupi istraživača te budućih potencijalnih suradnika te brojnost najavljenih projekata jamče da će Centar u bliskoj budućnosti postati referentna točka za buduća istraživanja socijalizma u Hrvatskoj, a možda i šire.

Anita Buhin

Znanstveni skup *Dr. Juraj Dobrila (1812. – 2012.) i stoljeće pjesme Krasna zemlja (1912. – 2012.)*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i Spomen dom sjedinjenja i slobode u Pazinu, 25. i 26. listopada 2012.

Juraj Dobrila jedan je od vodećih ličnosti istarske i hrvatske povijesti 19. stoljeća, a zbog svoje višestruke uloge – svećenika, narodnoga preporodi-